

Міністерству економічного розвитку і торгівлі України спільно з Міністерством освіти і науки України необхідно терміново запровадити організаційно-економічний механізм державної підтримки зарубіжного патентування винаходів, передбачити законодавчі санкції за порушення порядку зарубіжного патентування. Врешті решт це питання економічної безпеки держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Розвиток та стимулювання інноваційної діяльності (економіка, право, міжнародний досвід): монографія / за наук. ред. О. Б. Бутнік-Сіверського: кол. авторів: О. П. Орлюк, О. Б. Бутнік-Сіверський, Г. О. Андрощук. Київ: НДІ ІВ НАПрН України. 2014. 364 с.

2. Андрощук Г. О. Трансфер технологій в оборонно – промисловому комплексі України: проблемні питання (I частина). *Науковий журнал «Наука, технології, інновації»*. 2018. № 1(5), № 2(6). С. 62–71. С. 38–47.

3. Ukraine in the Global Innovation Dimension Report 2007-2017. URL: https://unitcitizen.com/wp-content/uploads/2018/05/UReport_final-version_1.pdf.

4. Андрощук Г. О., Давимука С. А. Міграція інтелектуального капіталу: вплив на економіку та інноваційний розвиток. URL: http://ird.gov.ua/pe/re201502/re201502_065_AndroshchukGO,DavymukaSA.pdf.

ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ МІНІСТЕРСТВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Георгієвський Юрій Валентинович,

доктор юридичних наук, завідувач наукового відділу правового забезпечення галузевого інноваційного розвитку НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України

The author has analyzed the features of the state management of the national innovation system of Ukraine in a chronological perspective and in terms of structural and functional analysis. It was summarized that the management system is characterized by excessive centralization, the presence of duplication of powers and the absence of their clear delineation. The institutional transformation of the NIS government in Ukraine contradicts the experience of other countries

and also does not correspond to the reform of decentralization. The author theoretically and empirically substantiates the need to create a specialized Ministry for Innovative Development of Ukraine.

Keywords: national innovation system, public administration, Ministry of Innovation Development, directorate, decentralization.

Автором проведено аналіз особливостей державного управління національною інноваційною системою України в хронологічній перспективі і з точки зору структурно-функціонального аналізу. Подітожено, що система управління характеризується надмірною централізацією, наявністю дублювання повноважень і відсутністю їх чіткого розмежування. Інституційна трансформація державного управління НИС в Україні суперечить досвіду інших країн, а також не відповідає реформі децентралізації. Автор теоретично і емпірично обґрунтовує необхідність створення профільного Міністерства по питанням інноваційного розвитку України.

Ключевые слова: національна інноваційна система, державне управління, Міністерство інноваційного розвитку, директорат, децентралізація.

Відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність» [1] система органів управління у сфері інноваційної діяльності в Україні представлена Кабінетом Міністрів України, Центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інновацій, Центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері науково-технічної та інноваційної діяльності, іншими центральними органами державної виконавчої влади, місцевими державними адміністраціями та виконавчими органами місцевого самоврядування у сфері інноваційної діяльності.

Відповідно до Положення про **Міністерство освіти і науки України** [2], це міністерство наразі є тим центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах освіти і науки, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності і трансферу (передачі) технологій.

Відповідно до Положення про **Міністерство економічного розвитку та торгівлі** [3], цей орган виконавчої влади забезпечує управ-

ління у сфері наукової та інноваційної діяльності у промисловому секторі економіки.

З 16-ти інших міністерств України закріплені на рівні Положень повноваження щодо здійснення заходів, спрямованих на інноваційно-інвестиційний розвиток відповідних галузей, мають лише **Міністерство інфраструктури України** [4] та **Міністерство аграрної політики та продовольства України** [5]. Проте ці міністерства не мають у своїй організаційній структурі відповідних профільних підрозділів з питань інноваційного розвитку (департаментів, відділів чи секторів), що, на наше переконання, не сприяє цілеспрямованій і сфокусованій роботі у розвитку інноваційного потенціалу цих галузей.

Інші міністерства України (Міністерство внутрішніх справ України, Міністерство екології та природних ресурсів України, Міністерство енергетики та вугільної промисловості України, Міністерство закордонних справ України, Міністерство інформаційної політики України, Міністерство культури України, Міністерство молоді та спорту України, Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України, Міністерство оборони України, Міністерство охорони здоров'я України, Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, Міністерство соціальної політики України, Міністерство фінансів України, Міністерство юстиції України) в своїх положеннях не мають норм щодо реалізації заходів з інноваційного розвитку у відповідних сферах. В Проєкті «Стратегії інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» зазначено, що в більшості невиробничих галузей України інноваційно-інвестиційна діяльність не використовується на систематичній основі для підвищення продуктивності і якості праці, створення нових середньо- і високотехнологічних робочих місць [6]. Як бачимо, ця ситуація має витоки на рівні державного управління національною інноваційною системою.

На нашу думку, законодавець йде шляхом і надмірного розрізнення повноважень у сфері інноваційної діяльності між центральними органами державної виконавчої влади. Йдеться про

наявність Центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інновацій, Центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері науково-технічної й інноваційної діяльності та інших центральних органів виконавчої влади (в положеннях яких відсутні норми щодо інноваційного розвитку у певних галузях). Рівень взаємодії центральних органів державної виконавчої у сфері інноваційної діяльності полягає не лише у вертикальній підзвітності Кабміну, але й у припороженні горизонтальних взаємодій з Центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інновацій. **Така структура органів управління національною інноваційною системою, на нашу думку, є комунікативно-узгоджувально перенасиченою і потребує організаційного спрощення.**

Варто зазначити, що державна політика управління інноваційною сферою зазнала певних трансформацій за часи незалежності України. Аналіз нормативно-правових актів у цій галузі правових відносин, а також поява і зміна центральних органів управління національною інноваційною системою дозволяють нам виділити декілька етапів її становлення. Наше бачення представлене трьома самостійними етапами, що є хронологічно послідовними – **етап нормативного визначення, етап інституціоналізації і етап суміжного галузевого визначення**, що триває і по сьогоднішній день.

Етап нормативного визначення у становленні національної інноваційної системи ми пов'язуємо з ухваленням основних законів, що визначають правові, економічні та організаційні засади державного регулювання інноваційної діяльності в Україні і у суміжних сферах. Йдеться про Закони України «Про інвестиційну діяльність» (1991 рік) [7], «Про наукову і науково-технічну експертизу» (1995 рік) [8] та звісно ж «Про інноваційну діяльність» (2002 рік) [1], що проходив стадію парламентського прийняття майже три з половиною роки.

Етап інституціоналізації у становленні національної інноваційної системи ми пов'язуємо зі створенням у 2005-му році **Державного агентства України з інвестицій та інновацій**. Це агентство

стало спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності [9].

2010 рік ознаменував сутнісні зміни у становленні національної інноваційної системи – саме з ними ми хронологічно пов’язуємо настання наступного етапу її розвитку – **етапу суміжного галузевого визначення**. Для нього характерно, що держава змінює галузі, які є суміжними до інноваційної діяльності, на рівні сфер компетенції та органів державного управління.

Державне управління національною інноваційною системою пройшло інституційну трансформацію **від самостійного центрального органу виконавчої влади**, напряду підзвітного Кабінету Міністрів України, до структурного підрозділу Міністерства освіти і науки України, що **перебуває в системі міністерського підпорядкування**. Така тенденція суперечить досвіду інших країн пострадянського табору, що мають вищі темпи економічного розвитку. Приміром, протилежний шлях – шлях формування єдиного вузькоспеціалізованого центрального органу з розвитку інновацій обрала Грузія. З 2016 року в Грузії функціонує **Агентство інновацій та технологій**, що має на меті сприяння комерціалізації інновацій та стимулювання застосуванню інновацій в різних сферах суспільного розвитку [10].

Аналіз повноважень органів управління НІС відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність» засвідчує збереження **ознак централізованої системи управління**. Таке протиріччя між внутрішнім динамізмом розвитку інноваційної галузі в Україні і бюрократичною обтяженістю моделі управління нею ми визначаємо в якості проблемної ситуації, що потребує вирішення на загальнонаціональному рівні.

Структурно-функціональний аналіз органів управління національною інноваційною системою засвідчив тяжіння до надлишкової централізації з превалюванням повноважень на рівні центральних органів державної виконавчої влади, наявністю дублювання повноважень і відсутністю чіткого розмежування. Поточний стан органів управління національною інноваційною системою за класифікацією дослідника Д. І. Кокуріна [11] ми відносимо до державної **стратегії**

активного втручання, що виокремлена за критерієм рівня і форми державного регулювання інноваційної діяльності. Цій моделі Д. І. Кокурін протиставляє стратегію **децентралізованого управління**, що, на наше переконання, найбільше відповідає змісту «Стратегії розвитку України – 2020» та має стати стратегічним орієнтиром в осучасненні державного управління національною інноваційною системою.

Поточний стан державного управління національною інноваційною системою в Україні не лише уповільнює процес ухвалення рішень в одній з найдинамічніших сфер науково-технічного розвитку, позбавляє їх актуальності й вчасності, але й **протиричить визначеному на національному рівні принципу децентралізації владних повноважень** в системі державного управління за умов сучасного реформування.

В контексті конституційної реформи і реформи децентралізації **система органів управління національною інноваційною системою потребує як структурної, так і функціональної трансформації**. На структурному рівні йдеться про перебудову (спрощення) системи органів управління національною інноваційною системою, а на функціональному – про розширення кола повноважень регіональних органів управління інноваційною галуззю на основі поєднання принципів субсидіарності і пропорційності.

На центральному рівні, на наше переконання, доцільним є створення спеціалізованого центрального органу державної виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інновацій – **Міністерства інноваційного розвитку**, головним завданням якого має стати формування державних науково-технологічних та інноваційних програм, які виконуються в **інтересах усіх міністерств** і відомств.

Організаційну структуру цього міністерства мають формувати **управління інноваційним розвитком у відповідних галузях**:

- Управління інноваційним розвитком освіти і науки;
- Управління інноваційним розвитком економіки;
- Управління інноваційним розвитком інфраструктури;
- Управління інноваційним розвитком аграрної політики;

- Управління інноваційним розвитком сфери внутрішніх справ;
- Управління інноваційним розвитком екології та природних ресурсів;
- Управління інноваційним розвитком енергетики та вугільної промисловості;
- Управління інноваційним розвитком закордонних справ України;
- Управління інноваційним розвитком інформаційної політики;
- Управління інноваційним розвитком культури;
- Управління інноваційним розвитком молодіжної політики та спорту;
- Управління інноваційним розвитком у питаннях тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України;
- Управління інноваційним розвитком у секторі оборони;
- Управління інноваційним розвитком у секторі охорони здоров'я;
- Управління інноваціями у секторі регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства;
- Управління інноваційним розвитком у питаннях соціальної політики України;
- Управління інноваційним розвитком у секторі фінансів;
- Управління інноваційним розвитком у секторі юстиції.

Фактично ці Управління стануть своєрідними галузевими директоратами, основною функцією яких буде не лише формування державної політики у напрямку галузевих інновацій у всіх сферах життєдіяльності суспільства, але й дієве державне сприяння створенню інновацій у відповідних галузях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 №40-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 36. ст. 266.
2. Про затвердження Положення про Міністерство освіти і науки України : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.10.2014 р. №630. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/630-2014-%D0%BF>
3. Питання Міністерства економічного розвитку і торгівлі : Постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 р. №459. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/459-2014-%D0%BF>

4. Положення про Міністерство інфраструктури України : Постанова Кабінету Міністрів України від 30.06.2015 р. № 460. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/460-2015-%D0%BF>
5. Положення про Міністерство аграрної політики та продовольства України : Постанова Кабінету Міністрів України від 25.10.2015 р. № 1119. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1119-2015-%D0%BF>
6. Проект Стратегії інноваційного розвитку України на період до 2030 року. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2018/10/22/innovatsiyного-rozvitku-ukraini.pdf>
7. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 р. № 1560-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. №47. ст. 646.
8. Про наукову і науково-технічну експертизу : Закон України від 10 лютого 1995 р. №51/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. №9. ст.56.
9. Положення про Державне агентство України з інвестицій та інновацій : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.05.2007 р. № 749. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/79612183>
10. Об инновациях: Закон Грузии от 22.07.2016 г. № 5501-ІІс. URL: <https://matsne.gov.ge/ru/document/download/3322328/0/ru/pdf>.
11. Кокурин Д.И. Инновационная деятельность. Москва: Экзамен, 2001. 576 с.

ПІДХОДИ ДО ДІАГНОСТИКИ ІНТЕРЕСІВ СТЕЙКХОЛДЕРІВ У ФОРМУВАННІ ПРІОРИТЕТІВ РОЗУМНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

Рекурн Ганна Петрівна,
кандидат економічних наук, доцент кафедри управління та адміністрування Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Хрипунова Дар'я Михайлівна,
аспірант кафедри управління та адміністрування Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Within the framework of the process of smart development of the territories intensification, stakeholders as holding of key knowledge for activating